

מראי מקומות- בכורות כ"ז

- (א) **אם הי' כהן לכהן אסור-** בביאור החילוק בין אם ישראל עושה כן בשביל בן בתו כהן, דמותר, ובין כהן עושהו לכהן אחר, שהוא אסור, כ' **הראשית בכורים** דהיכא דכהן אחר עושהו, נראה כאילו הכהן המקבל התרומה מקבלו בשביל הכהן שנתן הממון להישראל, ורק שוב זוכה בה לעצמו. וא"כ, נמצא דבאמת הכהן הנתן הממון זכה בהתרומה, והוי כהן המסייע בבית הגרנות (אבל באמת זה לא הי' כוונתם, ולכן אינו אלא כנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, ולא ממש מסייע). וכל זה אם כהן אחר נותן הממון לישראל, אבל ישראל הנותן בשביל בן בתו, הרי אין שייך לומר כנ"ל, ולכן מותר.
- (ב) **תרומה דקדושת הגוף היא, דכיון דלא מתחלא לא אתי למטעי, וכו'-** ולכאור' מבואר בסוגיין דרק בתרומה אית טובת הנאה, אבל בבכור לית ב' טובת הנאה. וע' **במהרי"ט אלגאזי** (מ"ב, סוף אות ח'), שהביא משהק' **בשטמ"ק השלם בשם התור"ח**, דהא אי' מתני' בערכין (כח:): דמבואר דאית ב' טוה"נ גם בבכור. ות"י התור"ח דמדאורייתא אית ב' טוה"נ גם בבכור, ולכך שייך להקדישו, כדאי' התם, אבל מדרבנן לית לי'. אולם הק' ע"ז המהריט"א, דאם היכא דהפקירו ב"ד, גם מדאורייתא הוי הפקר, א"כ מה שייך להקדישה. וע"ש (מ"ג, א') דגם כ' להוכיח בדעת הרמב"ן והרא"ש דא"א לתרין כתי' השטמ"ק. ולכן כ' לחלק באו"א, דמה דאמרי' דבבכור אין בו טוה"נ, היינו דוקא היכא דידע הכהן המקבל כי נתנן מפני הסלע שנתן לו זקנו, דבהכי איכא למיחש שמא יבא למינהג בהם מנהג חולין, אבל בדלא ידע הכהן המקבל בזה, וסבור הוא שנותן לו מאליו בלי שום נתינה, אז שפיר יהי' לו טוה"נ, וא"כ שפיר יכולין לומר דהקדושה חלה על חלק הטוה"נ שיש לו. וע"ע **ברש"ש** דנקט דהמשנה דהתם פליג אברייתא דכאן, ובזה פי' מה שהרמב"ם לא פסק כסוגיין, והוא משום דפסק כמתני' דהתם, ע"ש באריכות.
- (ג) **הני, כיון דקדושת דמים נינהו, אתי למיטעי בה בהון, סבר מיתחחל קדושתיהו- פרש"י,** דכיון דאין הישראל צריך למיכלינהו בצלי ובחרדל, דאין לו דין למשחה, א"כ גם הכהן יבא לנהוג בהן מנהג חול, ושלא לאוכלן בצלי ובחרדל, אע"פ שהכהן עצמו ודאי צריך לאוכלן כן. ולכאור' מבואר מדברי רש"י, דכל הדין "למשחה לגדולה" שייך רק בכהנים, ולא בישראל. אולם יש להק' מהא דכ' רש"י בפסחים (פו.) דמה שנאכל הפסח על השובע הוא משום דין למשחה לגדולה, ומבואר דשייך גם אצל ישראל (ודלא כמש"כ **תוס' בזבחים** [עה:]: דדין למשחה לא שייך אלא במתנות כהונה), ולכאור' דברי רש"י סותרים אהדדי. ות"י **המעדני משה** (למו"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א, סי' ה') דמבואר דשי' רש"י הוא דמלבד בדין למשחה לגדולה דאי' במתנות כהונה, שהוא מצד אכילת הכהן עצמו, ואצל הישראל אין שייך דין זה, אולם יש עוד דין באכילת קדשים, דמצד החפצא של הקדשים צריכים לאוכלם בכבוד משום קדושת החפצא, ולכן לענין קרבן פסח, ס"ל לרש"י דאפי' הישראל צריך לאוכלו בכבוד מדין למשחה, וע"ש שביאר מנ"ל לרש"י שני דינים אלו. ועפ"ז כ' גם לפרש מש"כ **תוס' (ד"ה ואתי)**, דלא מצינו גבי תרומה שיצריך שום אכילה בגדולה, וכ' דאולי לא שייך גדולה אלא בבשר. והק' דהא אי' בסוטה (טו.) שהכהנים רשאים ליתן לתוך שיירי מנחות יין שמן ודבש משום קרא דלמשחה לגדולה, ואע"פ דשם מיירי במנחות. ות"י דכוונת תוס' לומר דמצד דין למשחה לגדולה דאכילת הגברא, אז אין שייך הדין למשחה אלא בבשר [ויש לעי' מהו הסברא בזה], אבל לגבי הדין למשחה דאי' מפאת החפצא, דהיינו דקדשים מצריכים דין למשחה לגדולה, שפיר י"ל דזה שייך גם במנחות כמו דשייך בקרבנות בשר.
- (ד) **ר' חמא יהיב לי' לשמעיי'- ע' במנחת אברהם** שהביא מש"כ ר' גרשום כאן, דיהיב לי' לשמעיי' בתורת שכרו. והק' המנח"א, אם נתן לו בתורת שכרו, א"כ איך קיים דין נתינה

לאוכלה, רק דאח"כ צריך להפריש. אבל המשכנות יעקב (או"ח קל"ה) כ' להוכיח מהמהרי"ו דבאמת שפיר הוי טבל, אלא דמהני ההפרשה למפרע, וכן היא במג"א (תק"ו, ח'), דבלי הפרשה הו"ל כאוכל טבלים למפרע, וע"כ דבאמת הוי טבל, אלא דמהני ההפרשה למפרע מדין ברירה. והביא מהחזון איש (דמאי י"ג, י"ד), דמה דשייך כאן ברירה, אף דלכא' לא קרא שם מעיקרא על דעת שיחול על מה שהפריש אח"כ, הביאור הוא דתנאי ב"ד הוא, דתיכף לחיוב העיסה בחלה, תוקדש החלה אותה שעתיד להפריש, וכיון שקבעו חכמים כן תקנה קבועה לכל ישראל, וכל ישראל עושה ע"ד חכמים, הוי כהתנה כ"א על עיסתו בשעה שמגלגלה.

(ח) **ואוכל לה כהן קטן** - נח' הרמב"ם והראב"ד (תרומות ז', ח'), הרמב"ם ס"ל דקטן לאו דוקא, וה"ה גדול לאחר טבילה, אבל הראב"ד ס"ל דקטן דוקא, ובגדול גזרי' משום זיבה, א"נ גזרי' לאחר טבילה אטו לפני טבילה. ובשי' רש"י כאן, כ' הבן ארי' בשם הביאור הגר"א דנח' בזה הב' לשונות ברש"י, דלשון ראשון ס"ל דקטן לאו דוקא, ובל' שני ס"ל דקטן דוקא. אולם ע' במראה כהן ובחשק שלמה שכ' להיפוך, דלישנא אחרינא ברש"י ס"ל דקטן לאו דוקא, ואף דלא משמע כן, אבל מוכיחים כן מהא דרש"י הביא השאלות, ובשאלות אי' דקטן לאו דוקא, אלא ה"ה גדול לאחר טבילה.

(ט) **בריש מסא** - פרש"י, דכמה דאפשר לאיזדהורי מזדהרי מליגע בה. והק' תוס', הא אין איסור נגיעה בכלל. ות' בהערות להגרי"ש, דלא התירו אלא שתגע החולין שטבולין לחלה, דאף דממילא יהי' החלה טמא, לא גזרו בזה, אבל ליגע בה בטומאה לאחר שכבר קרא עלה שם חלה, בזה לא התירו. וע"ע בחי' הגרי"ז דהק' דהא טמא הוא, ומה שייך להוסיף בה עוד טומאה, וא"כ למה ניחוש. ועוד, הא ע"י מה ששקלה בה בריש מסא מטמאה בהיסט, וא"כ מ"ש אם תגע בו ג"כ, והניח בצ"ע.

שלו, הרי אי"ז נתינה אלא תשלומין. והביא מהמקדש דוד (דיני תרומות נ"ה) שהוכיח מהירושלמי בדמאי (ג', ד') דדין תרומת חו"ל אינו דין נתינה, אלא רק הוי דין הפרשה בעלמא (אלא דאסור לישראל לאוכלו), ולכן שפיר יכול ליתן לכהן בשכרו. אולם המנח"א הביא מחזון איש ועוד דלא הבינו דברי הירושלמי כן, וגם בגמ' כאן משמע רק דמותר להיות כהן מסייע בבית הגרנות, ולא שיכול לשלם חובותיו בתרומה זו. ולכן ביאר המנח"א דמיירי דהקציצה מעיקרא הי' ליתן לו תרומת חו"ל בשביל עבודתו, ולכן מעולם לא הי' לו חוב ממון, ולכן שפיר יכול ליתן לו התרומת חו"ל בשביל עבודתו.

(ה) **תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב** - פרש"י, לאוכלה לזר. אבל תוס' פ' דרק מותר לכהן טמא, אבל זר עדיין אינו יכול לאוכלה. ותמה הקהלות יעקב בביצה (סי' ח', ד"ה ואפשר) על תוס', מה שייך לחלק כן, אם אמרי' דתרומת חו"ל לא בעי מאה וא' להיות נתבטל, א"כ מה שייך לחלק ולומר דמ"מ אסור לזר, ואם אינו בטל, א"כ איך מותר לכהן טמא. וביאר דבאמת או מדין ביטול הוא, אלא דמה דחז"ל אסרו תרומה טמאה של חו"ל לכהן, לא אסרו אלא כשהוא בעין, אבל כשנתערב ברוב, אז לא אסרוהו מעיקרא, ולא מדין ביטול אתי עלה. אבל מ"מ עדיין שם תרומה עליו, ולכן עד שנתבטל בק' וא' אסור לזרים.

(ו) **רבה מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו** - ע' בשמן רוקח שהביא מה שהק' הבית יוסף (יו"ד צ"ט) מכאן על הסוברים דאף באיסור דרבנן אסור לבטל לכתחלה. ות' השמן רוקח די"ל דרבה מבטלה בימי טהרתו (וכדעת תוס' דכל ההיתר דכאן הוא לכהן לאוכלה בימי טומאתו), כשלא הי' בה שום איסור, ומותר גמור לעשות כן, וא"כ ממילא כשבא לימי טומאתו, כבר הי' נתבטל (וע"ש מש"כ דמדויק הוא בל' הגמ').

(ז) **תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש** - ע' במנחת אברהם שהביא מה שנח' האחרונים בגדר דבר זה, דהמהרי"ט אלגאזי (מ"ז) נקט דבאמת לא הוי טבל בכלל, רק שיש מצות הפרשה, וא"כ שפיר מותר

(י) **טמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ, ולית הלכתא כוותי' - פי' תוס', לית הלכתא כוותי' דמצריך טבילה, אלא אף טבילה לא צריך. וביאר הר"ן בפסחים (הביאו הראשית בכורים) טעמא דר' עמרם שמצריך טבילה, דאף שא"א לטהרו לגמרי, מ"מ אין דנין אפשר משא"א, ומה שיכולין לעשות עושין, והא דמסקינן דלית הלכתא כוותי', היינו משום דכיון דאין טבילתו מטהרתו, אין טהרה לחצאין. אולם כבר העיר תוס' דמדברי רש"י לא משמע כן, דמרש"י משמע דר"נ בא לומר דאי"צ הערב שמש, וא"כ מה דלית הלכתא כוותי' היינו דשפיר בעינן הערב שמש.**

(יא) **שנה בשנה, יום א' בשנה זו ויום א' בשנה זו, לימד וכו' - הק' הרש"ש, הא אפי' אם נאמר דאינו נאכל אלא ליום ולילה כתורה, מ"מ שפיר קרינן ב' שנה בשנה, אם נשחט ביום ונאכל בלילה, אם נשלם השנה ביום ונכנס שנה שני' בלילה. ותי' דכיון דאין התחלת השנה אלא מיום השמיני ללידת הבכור, והיינו ביום, שהוא שעת הרצאה, א"כ אין השנה נשלם עד היום ג"כ. וע' בהערות להגרי"ש מה שהעיר בזה.**